

**KEPA-selvitys:
Edellytykset yritysvastuurahaston perustamiselle**

**12.11.2017
Greta Steenvoorden
Congreta Oy**

SISÄLTÖ

Tiivistelmä.....	3
Selvityksen tavoitteet.....	6
Tausta.....	6
Selvityksessä käytetyt menetelmät.....	6
Yleistä.....	7
Löydökset.....	8
Haastattelut.....	8
Yritykset.....	8
Järjestöt.....	11
Viranomaiset.....	15
Muita rahoitusjärjestelyjä yritysvastuu- ja kehitysyhteistyökentässä.....	17
Suosituksset.....	19
Lisäselvitysehdotukset.....	21
Lähteet.....	22
Liitteet.....	23

TIIVISTELMÄ

Tämä selvitys on kartoittanut edellytyksiä, joilla suomalaisyritykset voisivat kanavoida varoja järjestöjen tekemään yritys vastuutyöhön. Aloitteen taustalla on ollut ajatus rahastosta, johon yritykset voisivat laittaa rahaa jaettavaksi järjestöjen toteuttamiin yritys vastuuhankkeisiin. Selvitystä varten haastateltiin lopulta yhdeksän yritysten, seitsemän järjestöjen ja neljä virkamiesten edustajaa.

Vaikka ajatus rahoitusinstrumentista sai selvää kannatusta, vastikkeettoman rahan saaminen rahastoon vaikuttaa tämän selvityksen valossa epätodennäköiseltä. Yritykset halusivat rahoittaa hankkeita, joilla oli suoraa vaikuttavuutta niiden toimikenttään. Kompromissiratkaisuna esiin nousi ajatus "temaattisesta korvamerkinnästä", jonka kautta yritykset voisivat valita niiden tarpeita lähinnä olevan teeman, ja kanavoida rahoja järjestöille sen kautta. Temaattinen rahojen kanavoiminen ei estä vastikkeettoman osuuden sisällyttämistä rahastoon.

Myös rahaston yhteydessä tai rinnalla oleva matchmaking-alusta sai vahvaa kannatusta haastateltujen parissa. Riippumatta siitä lähdetäänkö rahoitusinstrumenttia kehittämään, on hyödyllistä pohtia mahdollisuuksia ja edellytyksiä yritykset ja järjestöt yhdistävän matchmaking-alustan perustamiselle.

Haastateltavat nostivat selvästi tärkeimmäksi haasteeksi hankintaketjuihin ja kehittyviin talouksiin sijoittuvaan toimintaan liittyvät kysymykset. Ihmisoikeuskysymykset nousivat esiin niin yritys- kuin järjestöhaastatteluissakin. Järjestöjen osaaminen juuri näissä kysymyksissä katsottiin lisäarvoa tuottavaksi, joten yhteistyölle on vahvat edellytykset.

Rahoitusinstrumentin katsottiin tuovan monentyyppistä lisäarvoa perinteisempään kahdenväliseen yritys-järjestö -yhteistyöhön. Instrumentti esimerkiksi voisi madaltaa uusien toimijoiden kynnystä lähteä hakemaan uudentyyppisiä kumppanuuksia. Mekanismi voisi myös mahdollistaa laajempien konsortioiden syntymisen, mikäli rahoittaja- ja toteuttajapuolella voisi olla useampia toimijoita työstämässä tiettyä hanketta. Instrumentti voisi myös nostaa Suomessa käytävän yritys vastuukeskustelun tasoa ja hankeraportteja voitaisiin käyttää myös yritys vastuun suuntaviivoja yhteiskunnallisella tasolla mietittäessä.

Mikäli instrumenttia lähdetään kehittämään, sille tulee laatia selkeät toimintaperiaatteet, jotka ottavat huomioon yritysten ja järjestöjen tarpeet. Suositeltavaa olisi laatia instrumentin toimintaa ohjaavat arvot, joiden pohjalta myös toteutuneisiin hankkeisiin liittyvät läpinäkyvyyskysymykset tulee

määrittää. Laadittujen määritelmien pohjalta suositetaan toteuttamaan muutama pilottihanke, joiden pohjalta toimintaperiaatteita tarkistetaan.

Alla olevassa taulukossa on tiivistettynä eri toimijaryhmien haastatteluissa esiin nousseet keskeiset arviot rahoitusinstrumenttiin liittyvistä mahdollisuuksista ja haasteista.

	Mahdollisuudet	Haasteet
Yritykset	<ul style="list-style-type: none"> • Uusien kumppanien löytäminen järjestö- ja yritys kentästä • Mukanaolo laajemmissa konsortioissa • Asenneilmastoon vaikuttaminen rahoitusmekanismin myötä • Yritysvastuukeskustelun profiilin nostaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Rahojen kohdentaminen riittävän hyvin yrityksen omalle liiketoimintakentälle (maantieteellinen ja temaattinen fokus). • Hallinnointikustannusten kohtuullisuus ("ehdoton maksimi 20%"). • Yrityksillä on niukat (henkilö?)resurssit yritysvastuun kehittämiseen, ja rahaston mahdollisesti aiheuttama lisätyö herätti huolta • Eurojen kohdentuminen todelliseen vaikuttavuuteen
Järjestöt	<ul style="list-style-type: none"> • Uudet rahoitusmahdollisuudet muuttunessa järjestörahoitus kentässä • Mahdollisuus nostaa yritysvastuun huomioarvoa ja kiinnostavuutta keskustelussa • Instrumentti rakentaa siltoja eri toimijoiden välille • Uusien toimijoiden mukaantulon helpottaminen • Vaikuttavuuden lisääntyminen • Yhdessä yritysten kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdenvertaisuuden säilyttäminen yrityksen ja järjestön välillä • Selkeät säännöt vaaditaan tasavertaisuuden vuoksi • Henkilöstöresurssin hallitseminen projektiluontoisten hankkeiden osalta • Riittävien resurssien saaminen rahastoon • Luontevimman hallinnoijan valitseminen rahastolle • Julkisen rahan myötä tuleva jäykkyys

	tehtävän vaikuttamisen helpottuminen	
Virkamiehet	<ul style="list-style-type: none"> • Sillanrakennus eri toimijoiden välillä • Yritysvastuukeskustelun profiilin nostaminen • Saatujen tulosten laajempi hyödyntäminen • Aidon vaikuttavuuden aikaansaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • On tarkasteltava miten rahoitusinstrumentti vaikuttaa muuhun järjestöjen saamaan valtinapuun, mikäli julkista rahaa kanavoidaan sen kautta. • Julkisen rahan mukaan tuominen instrumenttiin hidastaa sen käynnistämistä ja tekee siitä alttiin poliittisen ilmapiirin vaihteluille • Kilpailulainsäädännön asettamat esteet mahdollisille konsortiohankkeille on selvitettävä • Julkisella puolella on heikosti resursseja olla mukana instrumentin hallinnointipuolella • Yritysten ja järjestöjen toimintakulttuurien ja rahoitusrakenteen erot

SELVITYKSEN TAVOITTEET

Tehdyn selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa niin yritysten, järjestöjen kuin valtion virkamiesten tarvetta, edellytyksiä ja tahtotilaa olla mukana uudenlaisen rahoitusinstrumentin kehittämisessä, jonka kautta yritysten olisi mahdollista kanavoida rahoitusta järjestöjen tekemään yritys vastuutyöhön.

TAUSTA

Yritysten pyrkimys lisätä liiketoimintojensa vastuullisuutta on lisääntynyt viime vuosina, mikäli asiaa tarkastelee esimerkiksi UN Global Compactiin sitoutuneiden yritysten määrän kasvulla (9 413 jäsentä vuonna 2017, lähde UNGC 2017), tai julkaistujen yritys vastuuraporttien määrällä ja laadulla. Esimerkiksi sijoittajat ja analyytikot käyttävät yhä enemmän yritys vastuutietoja yritysten arvioimiseen (eg. Gillet, 2012).

Lisääntyneet odotukset vastuulliseen yritystoimintaan liittyen ovat lisänneet yritysten kiinnostusta tehdä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa, mihin myös kansalaisjärjestöjen työtä tarkastellut evaluointi kehottaa (UM, 2017). Kansalaisjärjestöjen työ on arvioiden mukaan tuloksellista ja kustannustehokasta (ibid.).

Vaikka järjestöt ja yritykset ovat löytäneet useita toimivia yhteistyömuotoja, esiin on noussut ajatus rahoitusmallista, jossa järjestöt voivat riippumattomammin tarkastella yritysten vastuullisuuteen liittyviä asioita. Järjestöjen yritys vastuutyössä riippumattomuuden merkitys korostuu, sillä yritysten toimintaa on pystyttävä tarkastelemaan kriittisesti.

SELVITYKSESSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT

Selvitystä varten on haastateltu syys-marraskuun 2017 aikana yritysten ja järjestöjen edustajia, sekä ulkoasiain- ja työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehiä. Haastattelut on eritelty tarkemmin liitteessä 1. Haastattelut toteutettiin pääasiassa henkilökohtaisten tapaamisten muodossa, mutta kaksi yritys haastattelua toteutettiin vastaajien aikataulu- ja muiden haasteiden vuoksi puhelimitse.

Haastattelut aloitettiin yritystoimijoista, minkä jälkeen vuorossa olivat järjestöt, ja lopuksi viranomaistoimijat. Järjestys valittiin, koska harkinnan alla olevan rahoitusinstrumentin kehittämisen edellytyksenä on yritysten halukkuus osoittaa varoja yritys vastuutyöhön rahaston kautta. Seuraavaksi selvitettiin

järjestöjen mielipiteitä ja asenteita yrityshaastattelujen kautta saatuihin näkemyksiin rahoitusinstrumentin toiminnasta. Viimeisessä vaiheessa tavattiin viranomaisia, joiden kanssa keskusteltiin esiin nousseista kysymyksistä ja kartoitettiin julkisen puolen mahdollisuuksia ja halukkuutta olla mukana rahoitusinstrumentin toiminnassa joko rahoittajatahona tai muilla tavoin.

Haastattelut olivat varsin vapaamuotoisia, ja vaikka jokaisen haastattelun pohjana käytettiin kullekin kolmesta vastaajaryhmästä räätälöityä kysymyslomaketta, joka oli karkeasti jaettu kolmeen osaan – (1) yritysvastuu, (2) kumppanuudet ja (3) rahoitusinstrumentti, vapaalle keskustelulle annettiin tilaa mahdollisimman laajan mielipide- ja näkemyskirjon esiin saamiseksi. Myös selvityksen alkupään haastatteluissa esiin nousseita ajatuksia nostettiin keskusteluun ideoiden saaman kannatuksen kartoittamiseksi. Valtiollisten toimijoiden kanssa keskustelu painottui erilaisiin mahdollisuuksiin hakea ja saada julkisia varoja tukemaan instrumentin kautta toteutettavia hankkeita.

Haastattelujen lisäksi selvitystä varten on kartoitettu olemassa olevia järjestelyjä, joilla järjestöjen yritysvastuutyöhön on kanavoitu yritysten varoja, sekä muita rahoitusmuotoja, jotka voivat mahdollisesti tuoda uusia näkökulmia harkinnan alla olevan rahoitusmallin rakenteeseen.

YLEISTÄ

Suomessa, kuten kansainvälisestikin, on viime vuosina noussut esiin yritysten ja järjestöjen yhteistyöprojekteihin liittyvät mahdollisuudet. Näiden toimijaryhmien erilaisten vahvuuksien uskotaan yhdistettynä saavan aikaan vaikuttavuutta, jota toimijoiden itsenäisillä toimilla ei pystytä saavuttamaan. Myös haastatteluissa nousi selvästi esiin yleinen positiivisuus yhteistyötä kohtaan. Suomessa on kuitenkin järjestöjä, jotka eivät ota vastaan suoraan yrityksiltä tulevaa rahaa. Joidenkin kohdalla kysymys on riippumattomuuden varmistamisesta (esim. Finnwatch), toisilla ei ole oman rakenteensa vuoksi mahdollista laskuttaa yrityksiä suoraan (esim. Plan).

Selvityksen alkuperäinen ajatus oli kartoittaa yritysten asenteita korvamerkitsemättömän rahan kanavoimiseen järjestöjen toteuttamaan yritysvastuutyöhön, mutta hyvin pian haastattelujen alettua tuli ilmeiseksi, että vastikkeettoman rahan antaminen rahastoon ei kiinnostanut yrityksiä. Syitä avataan enemmän tuonnempana yrityshaastattelujen tuloksia käsittelevässä osiossa.

Koska alkuperäinen idea ei saanut yrityksiltä kannatusta, selvitettiin niitä asioita, jotka tekisivät instrumentista mielenkiintoisen yrityksille. Tämä selvitys keskittyy kyseisten asioiden esiin tuomiseen.

Niin yritys- kuin järjestöhaastatteluissakin kartoitettiin kummankin ryhmän näkemyksiä yritys vastuun keskeisimmistä haasteista nykypäivänä. Myös kummankin ryhmän odotuksia ja toivomuksia yhteistyöhön liittyen käytiin monipuolisesti läpi.

Löydökset - osiossa on tuotu esiin kummankin toimijaryhmän esiin tuomia odotuksia rahoitusinstrumenttiin liittyvistä mahdollisuuksista ja haasteista.

LÖYDÖKSET

1. Haastattelut

Tässä osiossa tuodaan esiin haastatteluissa esiin nousseita näkemyksiä niin yritys vastuuseen, yritys-järjestöyhteistyöhön kuin selvityksen alla olevaan rahoitusinstrumenttiin liittyen.

1.1. Haastattelut, yritykset

Yrityshaastattelujen tarkoituksena oli kartoittaa yritysten kannalta olennaisia asioita tulevaisuudessa mahdollisesti kehitettävän rahoitusinstrumentin toimintaan liittyen.

Yrityshaastatteluissa tuli vahvasti esiin, että yrityksillä ei ole kiinnostusta sijoittaa rahastoon ns. vastikkeetonta rahaa, vaan rahoitettavien projektien tulee kohdistua suoraan rahoittavan yrityksen toimintakenttään. Vaatimus rahojen kohdentuvuudesta perustui vastaajien mukaan halulle välttää oman liiketoiminnan päälle liimattuja yritys vastuuprojekteja. Syitä oli kaksi: (1) pyrkimys kohdistaa yritys vastuutoimet oman liiketoiminnan kehittämiseen ja (2) halu välttää kritiikkiä yrityksen imagon kiillottamisesta liiketoiminnan kannalta epärelevanttejä hankkeita rahoittamalla.

Yritykset olivat kuitenkin varovaisen avoimia ajatukselle rahastoon sijoitettavien varojen temaattisesta ja maantieteellisestä kohdentamisesta, jolloin niiden olisi itse mahdollista tietyiltä osin määrittää sijoitettujen varojen käyttöä. Teemojen tulee kuitenkin olla riittävän kapeita, jotta rahoitettavien hankkeiden vaikuttavuus saadaan riittävän hyvin kohdentumaan rahaa sijoittavan yrityksen toimintaan.

Suurimmassa osassa haastatteluja merkittävimmät yritys vastuun alueet, joilla yritykset pitivät järjestöjen osaamista ja työtä omalta kannaltaan hyödyllisimpänä liittyivät yritysten hankintaketjuihin, ja siellä erityisesti ihmisoikeuksien alueelle. Näin ollen esimerkiksi *ihmisoikeudet toimitusketjussa* yleisesti ei riitä haastatteluvastausten valossa yrityksiä liikkeelle saavaksi teemaksi, vaan kyseeseen voisi tulla enemmän esimerkiksi *tekstiilialan*

työoikeudet Bangladeshissa tai energiatuotannon ympäristövaikutukset Etelä-Intiassa. Lähtökohtaisesti yrityksiä tuntui kiinnostavan erityisesti konkreettiset hankkeet hankintaketjuissa, joilla on vaikuttavuutta niiden omassa toimikentässä.

Instrumentin kautta kanavoitujen varojen käytön raportoimisen toivottiin yleisesti olevan läpinäkyvää, tosin jotkut haastatellut katsoivat, että yrityksen tulisi saada ottaa kantaa esiin tullessiin löydöksiin. Useat haastatellut toivoivat hyvän tavan mukaista raportointikäytäntöä, jossa kaikille hankkeen osapuolille tarjotaan mahdollisuus kommentoida saatuja löydöksiä/tuloksia. Tuloksia voidaan julkistaa rahoitusinstrumenttiin kirjattujen läpinäkyvyyssperiaatteiden mukaisesti, jotka tulee määrittää ja sopia yhdessä eri toimijaryhmien kesken. Erityisesti on tärkeää sopia julkisuuteen annetun tiedon läpinäkyvyydestä.

Haastatteluissa nousi esiin kahdentyyppisiä näkemyksiä hankkeiden tuloksista viestimisen suhteen. Selvemmin kannatusta sai vahvasti läpinäkyvä viestiminen. Avoin viestiminen myös tukee mahdollisuutta hyödyntää saatuja löydöksiä laajemmin. Tästä voidaan katsoa olevan hyötyä niin myöhemmissä hankkeissa, kuin esimerkiksi yritys vastuuseen liittyviä yhteiskunnallisia päätöksiä tai linjanvetoja tehtäessä. Viestintä tulee kuitenkin aina toteuttaa yhteistyön hengessä, ”ei otsikkoja repivään tyyliin”, ja tarjota myös yritykselle mahdollisuus kommentoida esiin nousseita asioita. Tätä käytäntöä toteuttaa nykyisellään ainakin Finnwatch. Kiinnostusta pelkkään järjestöjen tekemään tai järjestöjen kanssa tehtävään vaikuttamistyöhön ei haastatteluissa noussut esiin.

Yhteistyöhön järjestöjen kanssa suhtauduttiin positiivisesti. Yleisesti rahoitusinstrumentin ulkopuolelle toivottiin rajattavan esimerkiksi poliittisesti tai uskonnollisesti suuntautuneet järjestöt, kuten myös järjestötoimijat, joiden resurssit ovat riittämättömiä toteuttamaan korkeatasoisia projekteja. Toisaalta rahoitusinstrumentin kautta toivottiin saavutettavan myös keskikokoisia järjestöjä, jolloin mahdollisten uusien kumppanien kenttä laajentuisi isojen kv-järjestöjen ulkopuolelle nykyistä enemmän. Poliittiseksi järjestöksi mainittiin esimerkiksi maahanmuuttoa vastustavat liikkeet. Linjanveto eri vastaajien kesken vaihteli hieman – jotkut olivat valmiita tekemään yhteistyötä myös ideologisten järjestöjen kanssa, mikäli ne sitoutuvat noudattamaan rahaston kautta rahoitettaviin projekteihin sovellettavia kriteereitä.

Ajatus rahoitusinstrumentin sisään tai rinnalle luotavasta matchmaking-alustasta sai yritys vastaajilta selvää kannatusta. Alustan katsottiin helpottavan mahdollisten yhteistyökumppanien kartoittamista sekä järjestöjen, että muiden yritysten joukosta. Alustan toimintaperiaatetta yhdessä pohdittaessa mietittiin mm. mahdollisuutta ilmoittaa projektitarpeista anonymisti. Ilmoitettujen projektien kriteereissä voisi olla ”pakollisia” ja ”toivottavia” elementtejä.

Matchmaking-alustan toiminnallisuudesta riippuen aloitteet voisivat tulla joko ainoastaan yrityksiltä tai yrityksiltä ja järjestöiltä.

Hallinnollisesti rahastosta toivottiin mahdollisimman kevyttä ja läpinäkyvää – kriteerien tulee olla selvästi määriteltyjä. Rakenteellisesti instrumentin hallintoon toivotaan niin yritys- kuin järjestöedustajiakin.

Yritysten tahtotilassa olla mukana kanavoimassa rahoitusta instrumentin kautta oli jonkin verran hajontaa, mutta suurin osa vastanneista asettui akselille ”mahdollisesti sijoittaisi” – ”todennäköisesti sijoittaisi”. Esiin nousseet summat olivat kuitenkin lähtökohtaisesti varsin pieniä – muutamasta tuhannesta muutama kymmeneen tuhanteen euroon. Monet vastaajista kokivat jossain määrin vaikeaksi ottaa kantaa malliin, jossa on vielä paljon muuttujia.

YRITYSHAASTATTELUT – KIINNOSTUS OLLA MUKANA		
Yritys	Ei kiinnostusta	-
Yritys	Kyllä/ei	Alle 10 000 eur/vuosi
Yritys	Todennäköisesti kyllä	”Paljon”
Yritys	Mahdollisesti	50-100 000 eur/vuosi
Yritys	Mahdollisesti	Alle 20 000 eur/vuosi
Yritys	Tilanteesta riippuen	Alle 10 000 eur/vuosi
Yritys	Mahdollisesti	20-50 000 eur/vuosi
Yritys	Mahdollisesti	”muutama kymmenen tuhatta”
Yritys	Todennäköisesti	50-100 000 eur/vuosi

1.1.1. Mahdollisuudet

Lähtökohtaisesti suhtautuminen rahastoajatukseen oli yritys vastaajien joukossa myönteistä. Esiin tuotuja positiivisia näkökulmia olivat muun muassa:

- Uusien mahdollisten järjestö- JA yrityskumppanien löytäminen.
- Mukanaolo suuremmissa kokonaisuuksissa kohtuullisella panostuksella (synergiaetu)
- Mahdollistaa pääsyn lähemmäs vaikuttamista. Mukanaolo instrumentissa auttaa nostamaan yritys vastuukeskustelun tasoa Suomessa.
- Yritykset katsovat, että järjestöjen osaamisen ja kontaktipintojen kautta niillä on paremmat edellytykset löytää aidosti vaikuttavia mekanismeja vastata yritys vastuuseen liittyviin haasteisiin. Esimerkiksi relevantit

kontaktit paikallisyhteisöihin takaavat paremman paikallistason vaikuttavuuden.

1.1.2. Haasteet

Korvamerkitsemättömän rahan kanavoiminen instrumentin kautta ei saanut kannatusta. Syyt liittyivät pääsääntöisesti yritysten haluun ja tarpeeseen saada apua niiden omassa toiminnassa ilmeneville haasteille, mutta yritykset myös halusivat välttää eri sidosryhmiltä mahdollisesti tulevia syytöksiä esimerkiksi valko- tai viherpesusta.

- Rahojen kohdentaminen riittävän hyvin yrityksen omalle liiketoimintakentälle (maantieteellinen ja temaattinen fokus).
- Hallinnointikustannusten kohtuullisuus ("ehdoton maksimi 20%"). Haastateltavat eivät yksilöineet tarkemmin Keskusteluissa ei suoraan nousnut esiin, miten hallinnointikulut tulisi kattaa.
- Yrityksillä on niukat (henkilö?)resurssit yritysvastuun kehittämiseen, ja rahaston aiheuttama lisätyö herätti huolta
- Yksi haastateltava korosti, että sijoitettujen eurojen tulee hyödyttää ensisijaisesti hankintaketjujen tuotantotason toimijoita ja työntekijöitä, ja pureutua oireiden sijaan identifioitujen ongelmien juurisyihin.

1.2. Haastattelut, järjestöt

Järjestöhaastatteluissa tarkasteltiin järjestöjen mielipiteitä yrityshaastatteluissa esiin tulleisiin kysymyksiin ja reunaehtoihin, joita yritykset tässä vaiheessa ovat asettaneet rahoituksen kanavoimiselle instrumentin kautta.

Järjestöhaastatteluissa käytiin myös läpi järjestöjen näkemyksiä tällä hetkellä eniten huomiota tarvitsevista yritysvastuukysymyksistä. Keskustelussa käytiin läpi myös kokemuksia toteutuneista yritysvastuuhankkeista, samoin kuin järjestöjen toivomuksia yrityksille yhteishankkeisiin liittyen.

Myös järjestöt näkevät nykyisten yritysvastuuhaasteiden painottuvan globaaleihin hankintaketjuihin, ja niiden parissa erityisesti sosiaaliseen vastuuseen ja ihmisoikeuksiin. Ihmisoikeusriskiarvioita on tehty vasta muutamassa yrityksessä, ja osaamista tällä alueella tulisi vahvistaa.

Mm. elämiseen riittävä palkka, siirtotyöläisyys, työturvallisuus ja asumisolosuhteisiin liittyvät kysymykset nähtiin alueina, joihin tulisi panostaa nykyistä enemmän. Yritysten toivottiin ottavan nykyistä kunnianhimoisempi asenne ongelmien ratkaisuun – pelkän ihmisoikeuksien kunnioittamisen ei katsottu riittävän haasteisiin pureutumiseen, vaan toivottiin, että yritykset pyrkivät aktiivisesti tarkastelemaan toimintaansa ihmisoikeusnäkökulmasta ja puuttuvan esiin tulleisiin haasteisiin.

Yritysten kannattaisi järjestöjen mukaan hyödyntää järjestöjen ihmisoikeusosaamista nykyistä enemmän. Yhteistä tarttumapintaa on kuitenkin välillä vaikea löytää, ellei yrityksellä ole kiireellistä tarvetta avulle, tai järjestöllä valmista pakettia tarjottavana. Järjestöjen rakenteeseen liittyvät tekijät hankaloittavat myös osaltaan yhteistyön syntymistä – osalla järjestöistä ei ole esimerkiksi sääntöjensä ja/tai toimintansa puitteissa mahdollisuutta laskuttaa yrityksiä. Joidenkin kohdalla kysymys on riippumattomuuden varmistamisesta (esim. Finnwatch), toisilla ei ole oman toimintarakenteensa vuoksi mahdollista laskuttaa yrityksiä suoraan (esim. Plan).

Myös systeemisiä haasteita nousi haastatteluissa esiin – vapaaehtoisuuteen perustuvia yritysvastuutoimia ei pidetty tarpeeksi vaikuttavina. Haasteeksi nähtiin myös se, että monissa yrityksissä yritysvastuuta ei ole integroitu ydinstrategiaan, ja että yritysvastuuhenkilöt ovat näin ollen varsin yksin yritysvastuuagendan ajamisessa. Yritysten tahtotilassa pureutua ongelmien juurisyihin ja mennä tarpeeksi pitkälle hankintaketjuissa nähtiin parantamisen varaa. Suomessa katsottiin olevan enemmän kehitettävää neuvottelu- tai yhteistoimintakulttuurissa, kuin esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa Saksassa tai Hollannissa. Suomalaisyrityksiä arvosteltiin epävarmoiksi ottamaan isompia askelia yritysvastuukysymyksissä, ja systemaattisen yritysvastuukysymysten hallintamekanismin puuttumisesta. Yritysten katsottiin lähestyvän yritysvastuuta riskien hallinnan näkökulmasta todellisten vaikuttamispyrkimysten sijaan. Kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa yritysvastuuasioista pidettiin heikkona.

Järjestöt kokivat pystyvänsä tarjoamaan yrityksille apua monella tasolla – kullakin järjestöllä on laajaa temaattista osaamista ja asiantuntijuutta omassa toimikentässään. Tämän lisäksi järjestöillä on usein vahvat verkostot ruohonjuuritasolla, ja myös kansainvälisesti. Järjestöillä on pitkä kokemus erilaisten kampanjoiden läpiviemisestä, ja lisäksi järjestöillä on puolueettomana toimijana legitimeettiä, joka vahvistaa yritysvastuuhankkeiden uskottavuutta eri sidosryhmien silmissä. Tätä asiantuntijuutta toivottiin hyödynnettävän nykyistä laajemmin. Rahoitusinstrumenttien ja politiikkalinjausten katsottiin jossain määrin ylläpitäneen kahtiajakoa yritys- ja järjestökentän välillä. Niiden nähtiin keskittyvän erityisesti liiketoiminta- kuin yritysvastuunäkökulmaan. Rakenteellisten tekijöiden katsottiin hankaloittavan yritysten ja järjestöjen yhteistyötä.

Yrityksiltä toivottiin avarakatseisuutta yhteistyöhön liittyen, samoin kuin ennakkoluulojen karsimista. Yritysten ja järjestöjen toimintakulttuurien erot nousivat esiin yhteistyötä vaikeuttavana tekijänä. Tarvittaisiin toimijoita, joilla olisi tuntosarvet molemmissa maailmoissa, ja jotka näin voisivat toimia fasilitoijina yritysten ja järjestöjen yhteisissä hankkeissa. Järjestöt nostivat esiin

epäilyksensä yritysten kiinnostuksesta ohjata yritys vastuubudjettia rahoitusinstrumentin kautta.

1.2.1. Mahdollisuudet

Yksi tärkeä rahoitusinstrumentin toteutumista edistävä tekijä, on instrumentin tarkoituksenmukainen brändääminen, jotta edelläkävijäyritykset saadaan lähtemään toimintaan mukaan, ja niiden vanavedessä houkutella myös muita mukaan. Tavoitteena tulee olla rahaston kiinnostavuus yritysjohtoa myöten – ei ainoastaan yritys vastuusta vastaavien henkilöiden parissa. Rahaston myös katsottiin mahdollisesti vaikuttavan yritys vastuusta käytävän keskustelun tasoon ja laatuun Suomessa.

Rahoitusinstrumentin katsottiin olevan mahdollinen sillanrakentaja yritysten ja järjestöjen välillä – yleisesti ottaen toimijaryhmät eivät tunne vastaajien mukaan toisiaan kovinkaan hyvin.

Rahoitusinstrumentti pystyy parhaimmillaan tuomaan yritys vastuutoimia nykyistä proaktiivisemmalle tasolle. Näin myös järjestöjen kanssa toteutettavista hankkeista saadaan strategisia ja vaikuttavia. Instrumentin kautta yritysten ja järjestöjen yhdessä toteutuvien hankkeiden määrä voi kasvaa, ja näin yritys vastuuseen liittyvä ammattitaito voi syventyä nykyisestä tasosta. Hankkeiden tulee olla aidosti kaikkia kumppaneita hyödyttäviä.

Järjestöt uskovat, että instrumentin avulla on mahdollista tuoda yritys vastuukenttään uusia toimijoita. Instrumentti voisi myös mahdollistaa laajempia yhteistyöhankkeita, ja voisi näin parhaimmillaan vähentää päällekkäisyyksiä yritys vastuuprojekteissa. Instrumentti saattaisi myös lisätä järjestöjen ketteryyttä lähteä mukaan yritys vastuuhankkeisiin, mikäli varojen kanavointiin liittyvä järjestelmä on tarpeeksi kevyt.

Jotkut järjestöt peräänkuuluttivat mahdollisuutta saada rahoitusinstrumentin kautta varoja yritysten kanssa yhteistyönä tehtävään vaikuttamistyöhön.

Matchmaking-alusta sai järjestöjenkin parissa laajaa kannatusta. Sen kautta esiin tuotaville hankkeille voisi määritellä must have-kriteerit, ja nice to have – kriteerit, jotta parhaat mahdolliset kumppanuudet saadaan luotua. Matchmaking-alusta auttaisi näkemään missä yritys vastuukenttä liikkuu, ja mahdollistaisi monenlaisten yhteistyöhankkeiden syntymisen.

1.2.2. Haasteet

Järjestöt ymmärsivät varsin hyvin yritysten haluttomuuden kanavoida instrumentin kautta vastikkeetonta rahaa. Niiden mielestä on kuitenkin oltava tarkkana yritysten toivoman temaattisen korvamerkinnän toteuttamisessa, jotta

rahoitettavilla hankkeilla saadaan riittävän vahvaa vaikuttavuutta aikaan, ja jotta se kohdistuu tarpeeksi hyvin yritysten ydinliiketoimintaan.

Teemojen rinnalle olisi hyvä saada myös geneerisempi osio yleisluontoisempia hankkeita varten. Mahdollisessa rahoitusinstrumentin kehittämissä vaiheissa olisi hyvä selvittää yritysten halua osoittaa tietynsuuruinen prosenttiosuus instrumentin kautta kanavoitavista varoista yleiseen osioon mahdollistamaan täysin järjestölähtöisten hankkeiden toteuttamisen

Järjestöt toivovat selkeitä toimintaperiaatteita, jotka ohjaavat rahoitusinstrumentin kautta kanavoitavia varoja. On tärkeä selvittää miten hanketarpeista tiedotettaisiin, ja minkä tyyppistä hakumenettelyä hankkeissa sovellettaisiin. Etukäteen on myös mietittävä miten läpiviedyistä hankkeista tiedotetaan, jotta yhteiskunnallinen vaikuttavuus osaltaan toteutuu. On myös varmistettava, että järjestö- ja yrityskumppanit ovat hankkeissa yhdenvertaisia, eikä toinen vain palvele toista.

Yritysten ja järjestöjen käsitykset vaikuttavuutta aikaansaavista resursseista erosivat joiltain osin – jotkut järjestöistä toivoivat syvempiä ja pitkäkestoisempia yhteistyöhankkeita, joiden vaikuttavuuden ne arvioivat yksittäisiä projekteja laajemmaksi.

Instrumenttiin liittyy selvä resurssihaaste: järjestöjen voi olla haasteellista mitoittaa henkilöstöä hankkeisiin, joiden kesto ja säännöllisyys vaihtelevat suuresti. Rahoituksen epävarmuus hillitsee/estää haastattelujen mukaan jo nykyisellään uusien hankkeiden aloittamista.

On tärkeä miettiä minkä toimijan alle instrumentti sijoittuisi, ja esimerkiksi, että onko instrumentti Kepan mandaattiin sopiva. Muita haastatteluissa ehdotettuja tahoja instrumentin hallintaelimeksi olivat mm. UM, Fibs, Finnpartnership, tai tehtävää varten perustettava yhdistys.

Valtion rahan tuominen instrumenttiin saattaa vastaajien mukaan jäykistää sitä jossain määrin, ja siksi kovin pienten summien takia ei kannata kuluttaa resursseja sen saamiseen.

Mikäli instrumentin yhteyteen luotaisiin eri toimijoita palveleva tietokanta, olisi selvitettävä kuka keräisi, muokkaisi ja ylläpitäisi saatavilla olevaa tietoa, ja millä resursseilla. Samoin olisi selvitettävä miten rahan tulisi liikkua tämän tyyppisessä järjestelmässä.

Yritysten esiin tuomaan alustavaan kiinnostukseen instrumenttia kohtaan suhtauduttiin eri tavoin. Osa järjestöistä oli iloisia yritysten kiinnostuksesta,

toiset totesivat asioiden usein näyttävän lupaavilta eri hankkeiden alkumetreilla, mutta katsoivat, että käytännön panostustarpeen selvityksessä innostus usein laimenee.

1.3. Haastattelut, viranomaistaho

Haastattelut toteutettiin kahden Ulkoasiainministeriön (UM) ja yhden Työ- ja Elinkeinoministeriön (TEM) virkamiehen kanssa. Virkamiesten toimikenttään kuuluu muun muassa järjestörahoitus, kehitysrahoitus ja vastuulliseen liiketoimintaan liittyvä politiikka. Lisäksi haastateltiin lainopillista neuvonantajaa UM:ltä rahoitusinstrumentin lakitekniiseen toteutukseen liittyen siltä varalta, että mahdollisesti toteutettavalla rahoitusinstrumentilla rahoitettavia hankkeita varten haetaan myös julkista rahaa.

Asenteet suomalaisyritysten yritys vastuukäytäntöihin vaihtelivat virkamiesvastaajien kesken. Toiset katsoivat suomalaisyritysten olevan verrokkimaita pitemmällä käytännön toimissa, kun taas toiset näkivät Suomessa käytävän keskustelun olevan edelläkävijämaiksi miellettyjä verrokkeja jäljessä. Yritysvastuukysymyksiä pidettiin kuitenkin olennaisina, ja aiheeseen liittyvien toimien ja keskustelun kehittämistä tärkeänä.

Vuoden 2018 alussa voimaan tuleva uusi kirjanpitolaki velvoittaa suuret yritykset raportoimaan ihmisoikeusvaikutuksistaan.

Virkamiehet suhtautuivat positiivisesti yritysten ja järjestöjen yhteistyöhön, ja ovat myös pyrkineet edistämään näiden toimijoiden välistä vuoropuhelua mm. järjestämällä matchmaking-tyyppisiä tilaisuuksia (joista UM:n mukaan vastaavat nykyään Kepa ja Suomen Yrittäjät yhteistyössä), ja erilaisia pyöreän pöydän keskusteluseroja. Ministeriöissä on haastateltujen mukaan kuitenkin leikattu resursseja tuntuvasti, mikä ainakin toisilla osastoilla rajoittaa käytännön toimia järjestö-yritys -yhteistyön tukemiseksi.

TEM:in virkamiehen haastattelussa kävi ilmi, että yritykset esittävät paljon pyyntöjä tiedontuotantoon liittyen. Toisin sanoen yritykset toivovat nykyistä kattavammin tietoa esimerkiksi eri markkina-alueiden toimintariskeistä. Tätä tietoa on järjestöillä runsaasti, ja sen nykyistä kattavampaa ja tehokkaampaa kanavointia yritysten (vastuullisuus)toimien tueksi pidetään tervetulleena mahdollisuutena.

1.3.1. Mahdollisuudet

Virkamiehet näkivät instrumentissa mahdollisuuden rakentaa ja vahvistaa siltoja eri toimijoiden välillä. Instrumentin kautta uskotaan myös mahdolliseksi nostaa yritys vastuukeskustelun tasoa myös Suomessa. Ministeriöillä on intressi yritys vastuukenttään ”nyt ja tulevaisuudessa”.

Virkamiehet katsoivat instrumentin nostavan yritys vastuukeskustelua esiin nykyistä voimakkaammin.

Instrumentin katsotaan voivan vastata esimerkiksi niin sanottuun SDG-pesuun liittyviin haasteisiin, eli yritysten pyrkimykseen kiillottaa kuvaansa raportoimalla toimistaan kestävästä kehityksen tavoitteiden edistämiseksi tavoin, joilla ei saada aikaan aitoa ja tehokasta vaikuttavuutta.

Rahoitusinstrumentin kautta syntyvää tietoa uskottiin voitavan hyödyntää myös ministeriöissä omien toimintojen kehittämisessä. Esimerkiksi UM:n Kehitysrahoituksen ja yksityisen sektorin yksikköä (KEO-50), kiinnostaa miten yritys vastuuta tulisi edistää, ja esimerkiksi minkälaisia asioita yrityksille maksettavissa kehitysyhteistyövaroissa tulisi painottaa.

1.3.2. Haasteet

Virkamiesten näkemykset siitä, vaikuttaisiko mahdollisesti perustettava rahasto muuhun järjestöjen saamaan valtionapuun erosivat jossain määrin toisistaan. UM:n lainopillisen neuvonantajan mukaan järjestön saamien varojen kokonaistilanne ratkaisee valtion halukkuuden kanavoida varoja instrumenttiin. On kuitenkin hyvä muistaa, että mikäli instrumentin kautta tuleva julkinen raha tulee kehitysyhteistyövaroista, sen käyttöön tulee soveltaa kehitysyhteistyövarojen käyttöä säätelevää kriteeristöä.

Jos halutaan luoda instrumentti, jossa on lähtökohtaisesti mukana julkista rahaa, kehittelyyn tulee varata 5-10 vuotta. Tällöin instrumentti on kuitenkin altis poliittisen ilmaston vaihteluille. Esimerkiksi TEM:in virkamies katsoo, että vanhemman pohjan instrumentille saa jättämällä julkisen rahan lähtökohtaisesti pois. Näin toimimalla saadaan instrumentista myös joustavammin muokattua niin yrityksiä kuin järjestöjäkin parhaiten palveleva mekanismi, joka on todennäköisesti myös toiminnallisesti ketterämpi.

Perustuslain pykälä 124 rajoittaa julkisten toimien ulkoistamista valtion ulkopuolisille toimijoille. Näin ollen Kepa ei voi vastata varojen allokoimisesta, mikäli valtion rahaa halutaan/saadaan rahastoon mukaan. Ulkoministeriö on kuitenkin yhden haastatellun mukaan rahoittanut erilaisia kansainvälisten järjestöjen perustamia rahastoja. On kuitenkin huomattava, että säätiötuen ja perustuslain pykälä 124:n välinen suhde on harmaalla alueella, ja järjestelyjä on pyritty reivaamaan takaisin niin, että tietyt tehtävät tulisivat takaisin ministeriön alle. Haastateltu lainopillinen neuvonantaja kuitenkin katsoi, että instrumentti olisi todennäköisimmin toteutettavissa joko säätiö- tai yhdistysmuotoisena.

Yhdessä virkamieshaastattelussa nousi esiin huoli mahdollisten yrityskonsortiohankkeiden vaikutuksesta markkinoilla vallitsevaan kilpailuasetelmaan yritysten välillä. Euroopan Unionin (EU) keskeiset kilpailusäännöt kieltävät laajasti yritysten kilpailua vääristävän yhteistyön. Kielto ei kuitenkaan koske sellaisia sopimuksia, joiden edut ylittävät niiden kilpailuvastaiset vaikutukset.

Järjestelyjen etuja ja haittoja koskevien arvioiden tekeminen on pääsääntöisesti yritysten itsensä vastuulla. EU:n komissio on myöntänyt niin sanotun ryhmäpoikkeusasetuksen esimerkiksi

Ministeriöissä toteutetaan nykyisellään tiukkaa budjettikuria, ja näin ollen niillä ei ole resursseja olla mukana mahdollisesti perustettavan rahoitusmekanismin hallinnoimisessa. Virkamiesjohdon tahtotila osaltaan määrittää instrumentin saaman käytännön tuen, kuten instrumentista viestimisen soveltuvissa yhteyksissä. Myös rahoitusinstrumentin ”kotipesän” sijoittuminen eri tahoja parhaiten palvelevalla tavalla on kysymys, johon tulee löytää vastaus.

Yksi yritysten ja järjestöjen yhteistyötä osaltaan mutkistava tekijä on toimijoiden rahoitusrakenteen ja toimintakulttuurin erot. Virkamieshaastatteluissa pohdittiinkin voisiko esimerkiksi Finnpartnership-tuki toimia jollain tavalla nyt selvityksen alla olevan rahoitusinstrumentin tukena. Tuki on vuodesta 2016 saakka mahdollistanut myös järjestöiltä tulevat hakemukset. Myös Tekesin ja UM:n yhteishanke BEAMin rakennetta kannattaisi UM:n virkamiehen mukaan tarkastella lähemmin mahdollisena mallina nyt selvityksen alla olevalle rahoitusinstrumentille. BEAMissa yritysten oman rahoituksen osuus on 50%.

2. Muita rahoitusjärjestelyjä yritysvastuu- ja kehitysyhteistyökentässä

Nyt selvityksen alla olleen rahoitusmekanismin kaltaista mallia ei selvityksessä tullut vastaan nopealla kansainvälisellä katsauksella. Tässä osiossa on kuitenkin avattu lyhyesti erilaisia malleja, joiden rakenteessa saattaa olla rahoitusinstrumentin suhteen hyödynnettäviä elementtejä, tai jotka muutoin ovat mielenkiintoisia yritysten ja järjestöjen yritysvastuuyhteistyöhön liittyvien järjestelyjen osalta.

2.1. Finnish Water Forum (FWF)

Viranomaishaastatteluissa pohdittaessa erilaisia rahoitusjärjestelyjä, joiden myötä instrumenttiin tuotaisiin mukaan julkista rahaa, nousi esiin Finnish Water Forumin –tyyppisen järjestelyn mahdollisesta soveltuvuudesta rahoitusinstrumentin rakenteen pohjaksi.

Finnish Water Forum (FWF) on vuonna 2009 perustettu 110 toimijan verkosto, joka edistää suomalaisen vesiosaamisen kansainvälistymistä. FWF:n jäsenistö koostuu yrityksistä, tutkimuslaitoksista, yliopistoista ja oppilaitoksista, ministeriöistä ja yhdistyksistä. Yritysten osuus jäsenistöstä on merkittävä.

Vuonna 2017 Suomen vesifoorumi sai valtionapuna 120 000 eur kehitysyhteistyötoimintaan. FWF:n liikevaihto on 0,5Meur.

FWF (1) Vaikuttaa siihen että kotimaan toimintaympäristö (lait & sääntöjen tulkinnat) ja resursointi tukevat kasvua; (2) Vaikuttaa siihen, että käytössä on kansainvälistä liiketoimintaa tukevat ja kilpailukykyiset rahoitusinstrumentit; (3) Edistää toimintamalleja, joilla voidaan yhdessä toteuttaa suurempia hankkeita; (4) Verkottaa jäsenistöä toteuttamaan yhdessä hankkeita ja (6) Verkottaa jäsenistöä maailmalle eli sopiviin delegaatioihin, hankkeisiin, kumppaneihin, rahoituksiin ja matkoihin.

2.2. Intian yritysvastuurahoitus

Intiassa on vuodesta 2014 säädetty lailla, että tietyt kriteerit täyttävien yritysten tulee valita nelihenkinen ”yritys vastuukomitea” johtokunnassa ja ohjata vähintään 2% kuluneiden kolmen vuoden nettotuloksen keskiarvosta yritys vastuutyöhön. Yritysten tulee myös raportoida yritys vastuutoimistaan vuosittain.

Rahoitettujen yritys vastuuprojektien tulee olla projektinomaisia, joissa välitavoitteet on etukäteen asetettu. Projektien toteuttaminen tulee lähtökohtaisesti osoittaa ulkopuoliselle toimijalle, kuten esimerkiksi kansalaisjärjestöille, yliopistolle tai tutkimuslaitokselle tai säätiölle.

2.3. CISU

CISU on Kepan tanskalainen vastine, ja sillä on yli 280 järjestöjäsentä, jotka tekevät kehitysyhteistyötä Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Tanskan ulkoasiainministeriö kanavoi järjestöille kohdistettua valtionapua CISUn kautta 12Meur vuodessa. Periaatteet tuen kanavoimiselle määrittää Tanskan ulkoasiainministeriö. Tukea jaetaan kuudenlaisiin hankkeisiin: (1) Kansalaisaktiivisuuteen; (2) Kehitysyhteistyöhankkeisiin; (3) Kumppanuusrahoitukseen; (4) Muilta rahoittajilta haettavan rahoituksen hakuprosessiin; (5) Kapasiteettiarvioihin ja (6) Kumppanuusohjelmiin.

2.4. EU-DEAR

Kehityskasvatus- ja -viestintäohjelma (DEAR) lisää eurooppalaisten tietoja ja taitoja sekä kriittistä sitoutumista kehitykseen ja siihen liittyviin kysymyksiin. DEAR-rahoituksella on kolme tavoitetta: (1) lisätä EU-kansalaisten ymmärrystä

globaaleista kehityskysymyksistä ja keskinäisistä riippuvuussuhteista; (2) nostaa EU-kansalaisten kiinnostusta köyhyyden vähentämiseen pyrkiviin toimiin ja tasa-arvoisempiin suhteisiin rikkaiden ja köyhien maiden välillä; sekä (3) kehittää EU-kansalaisten asenteita globaaleihin kehityshaasteisiin liittyen.

DEAR-ohjelma on edistänyt ihmisten tietämystä kestävästä kehityksestä 1970-luvulta lähtien. Esimerkkejä tästä työstä ovat reilun kaupan valtavirtaistaminen, kehityskysymysten tuominen koulujen opetusohjelmiin ja toimitusketjujen ympäristöystävällisyyden parantaminen.

2.5. Mesenaatti ym. joukkorahoitusalueet

Joukkorahoituspalvelut ovat alustoja, joilla ”yksittäiset ihmiset, työryhmät, yhteisöt, yhdistykset, järjestöt ja yritykset, niin vakiintuneet toimijat kuin ensikertalaisetkin voivat esitellä projektejaan ja hakea niille tukea.”(mesenaatti.me). Tukea hankkeille voivat antaa niin yksityishenkilö, yhdistys, yritys, säätiö kuin julkishallinnollinen tahokin.

Joukkorahoitusalueen toimintaperiaatetta saataisi olla mahdollista hyödyntää jossain muodossa esimerkiksi mahdollisen matchmaking-alueen yhteydessä. Tätä kannattaa selvittää enemmän, mikäli alusta päädytään luomaan.

SUOSITUKSET

Kaikkien haastattelujen yhteenvedona voidaan todeta, että kiinnostusta malliin, jossa yritysten varoja kanavoidaan järjestöjen käyttöön on olemassa. Mallia täytyy kuitenkin harkita tarkasti, jotta sillä on parhaat mahdolliset toimintaedellytykset, mikäli rahoitusinstrumentin kehittämistyöhön päätetään ryhtyä.

Koska yrityksillä ei ole kuin korkeintaan vähäistä kiinnostusta kanavoida rahoitusinstrumenttiin korvamerkitsemätöntä rahaa, suositetaan mahdollisen rahoitusinstrumentin jakamista alateemoihin, joista yritys voi valita itselleen olennaisimman teeman.

Mahdollisen rahaston säännöt ja toimintaperiaatteet tulee laatia yhteisymmärryksessä eri toimijaryhmien kanssa. Tässä yhteydessä tulee määrittää mm. toteutettavien hankkeiden tuloksista viestimiseen liittyvät periaatteet. Erityisesti läpinäkyvyyskysymyksiin suositetaan paneutumaan, ja määrittämään mahdollisen instrumentin kautta suoritettavien hankkeiden julkisuuteen annettavan tiedon laajuus ja formaatti. Yhdessä järjestöhaastattelussa esiin nostettu ajatus rahoitusinstrumentille laadittavista

”arvoista” on kannattamisen arvoinen. Julkisen rahan mukaantulon mahdollisuutta voi arvioida luotettavasti vasta valmiin mallin pohjalta.

Rahoitusinstrumentin kautta rahoitettavista projekteista voi otaksua saatavan arvokasta tietoa eri toimijaryhmien käyttöön. On suositeltavaa, että tietoa kerätään ja julkaistaan instrumentin yhteyteen luotavassa tietoportaalissa etukäteen sovittavassa muodossa. Tiedon saatavuus oli kiinnostavaa erityisesti haastatelluille yritysten ja virkamiesten edustajille, mutta tieto saattaa olla myös järjestötoimijoiden hyödynnettävissä. Myös laajemman tietoportaalin olemassaololle on kysyntää, ja siksi on suositeltavaa kartoittaa mahdollisuuksia lisätä portaaliiin myös muuta relevanttia tietoa.

Haastatteluissa tuli laajasti esiin matchmaking-alustan tai -palvelun tarve, joka edesauttaisi eri toimijoita löytämään sopivia yhteistyökumppaneita. Tällaisen alustan kehittämistä suositellaan harkittavan siinäkin tapauksessa, että varsinaisen rahoitusinstrumentin kehittämiseen ei päädytä. Selvityksessä saadun tiedon pohjalta vaikuttaa ilmeiseltä, että kyseinen palvelu voisi lisätä järjestö-yrityskumppanuuksien määrää. Alustan toimintaperiaatteita mietittäessä on hyvä harkita tuleeko aloitteiden tulla yrityksiltä, vai voivatko myös järjestöt tehdä yhteistyöhön pyrkiviä avauksia alustan kautta. Järjestöhankkeiden kohdalla voisi toimia joukkorahoitusaloitusten toimintaa ohjaavat periaatteet.

Instrumentin kehittämisen kannalta on tarkoituksenmukaista suorittaa pilotointivaihe, jonka pohjalta alkuperäisiä suunnitelmia instrumentin rakenteesta ja toimintaperiaatteesta voidaan tarkistaa.

LISÄSELVITYSEHDOTUKSIA

- Mesenaatin toimintaperiaatteen soveltaminen rahoitusinstrumentissa
- Tanskan Ihmisoikeusinstituutti
- Finnpartnership-instrumentin kriteerit tarkasteluun
- Miten järjestöt kokevat pystyvänsä sovittamaan resurssinsa vaihtuvien projektien mukaan
- Missä vaiheessa kilpailuasetelma muodostuu yhteistyön esteeksi (konsortiohakemukset)
- Business Finlandin tarjoamat mahdollisuudet on myös hyvä käydä läpi.
- Miten uudentyypinen rahoitusmalli voisi toimia muuhun kuin yritysvastuuseen kohdistuvissa hankkeissa (mm. kehitysviestintä, vaikuttamistyö yleisesti)

Mahdollisesti kehittämissä vaiheissa kontaktoitavia tahoja:

- Perustuslain 124§ tuntee parhaiten Marjatta Keravuori-Rusanen.
- Finnish Water Forum rakenteesta ja rahoitusjärjestelyistä osaa antaa lisätietoja FWF:n varatoimitusjohtaja Katri Mehtonen tai nyt eläkkeellä oleva vesineuvonantaja Eero Kontula.
- Järjestö-yritysyhteistyöstä kannattaa keskustella myös taloudellisten ulkosuhteiden osaston Kent Wilskan kanssa.
- Ihmisoikeuskysymyksistä yritysvastuukentässä tietää paljon UM:n POL-yksikön päällikkö Nina Nordström

LÄHTEET

Gillet, C. 2012 A study of sustainability verification practices: the French case. Journal of Accounting and Organizational Change vol. 8, no. 1, p. 62 – 84.

***

CISU - Civil Society in Development , An Association of Danish CSOs Working in Development:
<http://www.cisu.dk/home> (Accessed 8.11.2017)

Corporate Social Responsibility (CSR) Policy [of India]:
https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://www.ngosindia.com/docs/csr-policy.pdf&hl=en_US (Accessed 9.11.2017)

EU – DEAR: https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/human-rights-and-governance/development-education-and-awareness-raising_en (Accessed 31.10)

Finnish Water Forum: <http://www.finnishwaterforum.fi/wp/fi/> (Accessed 7.11.2017)

Kehitysyhteistyön vaikuttavuus:
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=359572&nodeid=49728&contentlan=1&culture=fi-FI> (Accessed 30.9.2017)

EU:n kilpailusäännöt:
<https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/kilpailuasiat/eun-kilpailusaannot/> (Accessed 29.11.2017)

SIDA - The Swedish International Development Cooperation Agency:
<http://www.sida.se/English/> (Accessed 10.11.2017)

UN Global Compact <https://www.unglobalcompact.org/> (Accessed 10.10.2017)

Liite 1: HAASTATTELUT

YRITYSHAASTATTELUT		
Yritys 1	Hallituksen puheenjohtaja	19.9.2017
Yritys2	Vastuullisuuskoordinaattori	20.9.2017
Yritys3	Yritysvastuujohtaja	22.9.2017
Yritys 4	Sustainability Manager, Social and Economic Responsibility	26.9.2017
Yritys 5	Yhteiskuntavastuuasiantuntija	28.9.2017
Yritys 6	Vastuullisuuden kehitys- ja tukitoimintojen johtaja	3.10.2017
Yritys 7	Vastuullisuusjohtaja	6.10.2017
Yritys 8	Kestävän kehityksen johtaja	9.10.2017
Yritys 9	Vastuullisuusjohtaja	13.10.2017
JÄRJESTÖHAASTATTELUT		
Järjestö 1	Toiminnanjohtaja	18.9.2017
Järjestö 2	Toiminnanjohtaja Kampanjakoordinaattori	2.10.2017
Järjestö 3	Vaikuttamistyön päällikkö	5.10.2017
Järjestö 4	Yritysyhteistyöpäällikkö	6.10.2017
Järjestö 5	Projektipäällikkö	9.10.2017
Järjestö 6	Toiminnanjohtaja Viestinnän suunnittelija Viestintäpäällikkö	10.10.2017
Järjestö 7	Advocacy and Child Rights & Business Advisor	19.10.2017
VIRKAMIESHAASTATTELUT		
UM	Lainsäädäntöneuvos	6.10.2017
UM, KEO-30	Yksikönpäällikkö	20.10.2017
TEM	Ylitarkastaja	31.10.2017
UM, KEO-50	Yksikönpäällikkö	2.11.2017